

Judikatūras krājums

Apvienotās lietas C-771/22 un C-45/23

Bundesarbeitskammer

pret

HDI Global SE

un

A,

B,

C,

D

pret

MS Amlin Insurance SE

(Bezirksgericht für Handelssachen Wien un Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel
lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (otrā palāta) 2024. gada 29. jūlija spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva (ES) 2015/2302 – Kompleksie ceļojumi un saistīti ceļojumu pakalpojumi – 12. pants – Tiesības izbeigt kompleksā ceļojuma līgumu – Tiesības uz tādu maksājumu pilnīgu atmaksu, kas veikti saskaņā ar komplekso pakalpojumu – Nenovēršami un ārkārtas apstākļi – Covid-19 pandēmija – 17. pants – Ceļojuma rīkotāja maksātnespēja – Nodrošinājums visu veikto maksājumu atmaksai – Augsts patērētāju aizsardzības līmenis – Vienlīdzīgas attieksmes princips

Tiesību aktu tuvināšana – Kompleksie ceļojumi un saistīti ceļojumu pakalpojumi – Direktīva 2015/2302 – Kompleksā ceļojuma līguma izbeigšana – Aizsardzība pret organizētāja maksātnespējas vai bankrota risku – Atbilstoši minētajam līgumam veikto maksājumu atmaksāšanas nodrošinājums – Jēdziens – Pirms ceļojumu organizatora maksātnespējas notikusi līguma izbeigšana nenovēršamu un ārkārtēju apstākļu dēļ – Ietveršana

(Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2015/2302 12. panta 2. punkts un 17. panta 1. punkts)

(skat. 56.–64., 67., 68., 71., 74., 75. un 81.–91. punktu un rezolutīvo daļu)

Rezumējums

Izskatot lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu¹, Tiesa precizē ceļotājiem piešķirtās nodrošinājuma garantijas tvērumu komplekso ceļojumu organizatora maksātspējas gadījumā² un norāda, ka tā ir piemērojama ceļotājam, kurš ir izbeidzis kompleksā ceļojuma līgumu ārkārtas apstākļu³, piemēram, Covid-19 pandēmijas, dēļ, kad ceļojumu organizators pēc minētās izbeigšanas ir kļuvis maksātspējīgs un ja šim ceļotājam nav pilnībā atmaksāti maksājumi, kas veikti saskaņā ar komplekso ceļojumu pirms šīs maksātspējas iestāšanās.

Abas šīs tiesvedības ir starp, pirmkārt, iestādi, kuras darbība citastarp ir patērētāju aizsardzība un kurai patērētājs ir cedējis savas tiesības uz kompleksā ceļojuma cenas, ko tas samaksājis komplekso ceļojumu organizatoram, atmaksu (lieta C-771/22), un ceļotājiem, kuri ir noslēguši kompleksā ceļojuma līgumus ar ceļojumu organizatoru (C-45/23), un, otrkārt, apdrošināšanas sabiedrībām, kas ir apdrošinājušas šos ceļojumu organizatorus maksātspējas gadījumā. Pēdējās minētās atteicās atlīdzināt šiem patērētājiem cenu, kas samaksāta saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem, kuri izbeigti Covid-19 pandēmijas dēļ, apgalvojot, ka apdrošināšana sedz tikai kompleksā pakalpojuma neizpildes risku organizatoru maksātspējas dēļ.

Iesniedzējtiesas jautā Tiesai par tā nodrošinājuma apjomu, kas jāpiešķir ceļotājam Komplekso ceļojumu direktīvas 17. pantā paredzētās kompleksā ceļojuma organizatora maksātspējas gadījumā. Jo īpaši tās vēlas noskaidrot, vai šis nodrošinājums attiecas uz to summu atmaksu, uz kurām šim ceļotājam ir tiesības, kad viņš izbeidz savu kompleksā ceļojuma līgumu nenovēršamu un ārkārtas apstākļu, piemēram, Covid-19 pandēmijas, dēļ, pirms ceļojuma organizators tiek pasludināts par maksātspējīgu.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa konstatē, ka Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 1. punkta jēga skaidri neizriet no tā formulējuma un ka līdz ar to ir jāizvērtē tās konteksts, šīs direktīvas mērķi, kā arī attiecīgā gadījumā tās rašanās vēsture.

Pirmkārt, attiecībā uz šī panta kontekstu Tiesa norāda, ka, ņemot vērā šīs pašas direktīvas 17. panta 4. un 5. punktā ietvertu formulējumu “ja kompleksā pakalpojuma sniegšanu ietekmē ceļojumu organizatora maksātspēja” un “ceļojumu pakalpojumi, kas nav tikuši sniegti”, šīs tiesību normas var pamatot tādu minētās direktīvas 17. panta 1. punkta interpretāciju, saskaņā ar

¹ *Bezirksgericht für Handelssachen Wien* (Vīnes pirmās instances komercietiesa, Austrija) lietā C-771/22 un *Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel* (Briseles Uzņēmumu tiesa, kurā tiesvedība noris holandiešu valodā, Beļģija) lietā C-45/23.

² Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2302 (2015. gada 25. novembris) par kompleksiem ceļojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES un atceļ Padomes Direktīvu 90/314/EEK (OV 2015, L 326, 1. lpp., turpmāk tekstā – “Komplekso ceļojumu direktīva”), 17. pantā. Saskaņā ar šo tiesību normu: “1. Dalībvalstis nodrošina, ka organizatori, kas veic uzņēmējdarbību to teritorijā, sniedz nodrošinājumu visu to maksājumu atmaksāšanai, ko veikuši ceļotāji vai kas veikti ceļotāju vārdā, ciktāl attiecīgie pakalpojumi nav tikuši sniegti organizatora maksātspējas dēļ. Ja komplekso ceļojumu pakalpojumu līgumā ir iekļauta pasažieru pārvadāšana, organizatori arī sniedz nodrošinājumu attiecībā uz ceļotāju repatriāciju. Var piedāvāt kompleksā pakalpojuma turpinājumu.

[..]

2. Nodrošinājums, kas minēts 1. punktā, ir efektīvs un aptver saprātīgi paredzamas izmaksas. Tas aptver maksājumu summas, ko veic ceļotāji vai kas veiktas ceļotāju vārdā attiecībā uz kompleksiem pakalpojumiem, ņemot vērā laikposma ilgumu starp pirmajām iemaksām un galīgajiem maksājumiem un kompleksā pakalpojuma pabeigšanu, kā arī aplēstās repatriācijas izmaksas organizatora maksātspējas gadījumā.”

³ Komplekso ceļojumu direktīvas 12. panta 2. punkta izpratnē.

kuru jēdziens “attiecīgie pakalpojumi” ietver tikai ceļojumu pakalpojumus. Tādējādi pēdējā minētajā pantā paredzētais nodrošinājums ir piemērojams tikai tad, ja pastāv cēloņsakarība starp šo pakalpojumu nesniegšanu un ceļojumu organizatora maksātnespēju.

Katrā ziņā Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 2. punktā ir paredzēts, ka šim nodrošinājumam ir jābūt efektīvam un ar to ir jāsedz saprātīgi paredzamas izmaksas. Tam jo īpaši jāsedz ceļotāju vai viņu vārdā veikto maksājumu summas, kā arī aplēstās repatriācijas izmaksas ceļojumu organizatora maksātnespējas gadījumā.

Ikvienas summas atmaksa, kas ceļojumu organizatoram jāveic pēc tam, kad tas pats vai ceļotājs ir izbeidzis kompleksā ceļojuma līgumu, ir paredzama summa, uz kuru var atsaukties ceļojumu organizatora maksātnespēja.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 2. punkts var liecināt par labu tādai šī panta 1. punkta interpretācijai, saskaņā ar kuru pēdējā minētajā tiesību normā paredzētais nodrošinājums attiecas uz jebkurām summām, kas ceļojumu organizatoram jāmaksā ceļotājam, ja kompleksā ceļojuma līgums kādā no šajā direktīvā minētajiem gadījumiem ir izbeigts pirms šī organizatora maksātnespējas iestāšanās.

Otrkārt, minētās direktīvas mērķis ir pielāgot ceļotājiem ar Direktīvu 90/314⁴ piešķirtās aizsardzības apjomu tirgus izmaiņām, kā arī veicināt augsta patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu⁵. Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 1. punkta interpretācija, saskaņā ar kuru ceļojumu organizatora maksātnespējas nodrošinājuma tiek izslēgta to summu atmaksa, kas ceļotājiem pienākas pēc līguma izbeigšanas pirms minētās maksātnespējas iestāšanās, nozīmētu samazināt tiem pienākošos nodrošinājumu salīdzinājumā ar to, kas tika piešķirts ar Direktīvu 90/314.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa uzsver, ka Komplekso ceļojumu direktīvas 17. panta 1. punkta teksts var tikt interpretēts gan tādējādi, ka no tā piemērošanas jomas ir izslēgti atmaksas prasījumi, kas radušies pēc kompleksa ceļojuma līguma izbeigšanas, kura kādā no šajā direktīvā minētajām situācijām notikusi pirms ceļojumu organizatora maksātnespējas iestāšanās, gan tādējādi, ka šos prasījumus iekļauj šajā piemērošanas jomā. Ja Savienības atvasināto tiesību normu var interpretēt dažādi, priekšroka dodama tādai interpretācijai, kas to padara atbilstošu primārajām tiesībām, tostarp samērīguma principam. Lai novērtētu, vai ir ievērots šis princips, situāciju salīdzināmība jāizvērtē, ņemot vērā attiecīgā tiesību akta mērķi.

Šajā gadījumā Komplekso ceļojumu direktīvas mērķis ir sasniegt patērētāju aizsardzības augstu līmeni, un šīs direktīvas 17. pants palīdz sasniegt šo mērķi, paredzot aizsargāt ceļotāju no finansiālā riska, ko ietver ceļojumu organizatora maksātnespēja. Tātad, ņemot vērā šo mērķi, atskaites punktam, lai salīdzinātu ceļotāja situāciju, kas pēc visas vai daļas no sava kompleksā ceļojuma cenas samaksāšanas ir izbeidzis savu kompleksā ceļojuma līgumu, bet šīs summas nav viņam tikušas atmaksātas, jo ceļojumu organizators pēc šīs izbeigšanas ir kļuvis maksātnespējīgs, ar tāda ceļotāja situāciju, kura ceļojums nav ticis izpildīts un kurš nav minētās summas saņēmis atpakaļ šī organizatora maksātnespējas dēļ, jābūt attiecīgajam ceļotājam radušos finansiālo zaudējumu riskam. Līdz ar to šo abu ceļotāju situācijas ir salīdzināmas. Abos gadījumos ceļotājs ir pakļauts finansiālam riskam, ka ceļojumu organizatora maksātnespējas dēļ viņam netiks atmaksātas šim organizatoram samaksātās summas.

⁴ Padomes Direktīva 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām (OV 1990, L 158, 59. lpp.).

⁵ Kā prasīts LESD 169. pantā.

Līdz ar to saskaņā ar vienlīdzīgas attieksmes principu gan ceļotājam, kura komplekso ceļojumu nevar izpildīt ceļojumu organizatora maksātspējas dēļ, gan ceļotājam, kas ir izbeidzis savu kompleksā ceļojuma līgumu⁶, ir jāsaņem ceļojumu organizatora maksātspējas nodrošinājums attiecībā uz atmaksājamām summām, kas viņiem pienākas, ja vien atšķirīga attieksme pret šīm abām ceļotāju kategorijām nav objektīvi pamatota. Šajā gadījumā neviens apstāklis nevar pamatot atšķirīgu attieksmi pret minētajām ceļotāju kategorijām.

⁶ Citastarp atbilstoši Direktīvas 2015/2302 12. panta 2. punktam.